

plodovitejših srbskih književnikov. Krasno so mu vzpela leposlovna historična dela in istotako humoristične povesti.

V Sofiji se je dne 26. avgusta začela velika jugoslovanska zajedniška slavnost. Ta dan je bila otvorjena druga jugoslovanska razstava, ki se je udeležuje tudi 18 slovenskih umetnikov. Dalje se je otvoril ta dan tretji sestanek jugoslovanskih časnikarjev in književnikov, ki naj pospešuje vzajemno delo jugoslovanskega časopisja, in drugi shod jugoslovanske akademične mladine.

Najnovejša bolgarska književnost.

G. V. Jordanov je na shodu jugoslovanskih književnikov in publicistov v Belgradu govoril o novi bolgarski književnosti. Govor je bil kratek, a zelo poučen. Iz tega govora podajamo tu nekoliko misli, ki zadevajo sedanje najnovejše bolgarske pisatelje.

Najboljši sedanji bolgarski pesnik in pisatelj je Ivan Vazov. Vazov je sicer že pisal, preden je bila Bolgarska osvobodjena, ali njegova muza je prav vzrastla šele, ko je Bolgarski zasijala luč svobode. Iz Vazovih poezij odseva najnovejše bolgarsko življenje z vsemi čustvi in stremljenji, z vsemi strastmi in boji. Zato pozna njegove pesmi vsak Bolgar. Že dvajset let Vazov vzgaja in izobraža dušo novih Bolgarov. Vazov je realist z narodno tendenco, ki posluša žilo bolgarskega življenja in vse, kar izve, podaja čitateljem v krasnem zlogu. Nima bujne domišljije kakor V. Hugo, ni tako globok kakor Turgenjev, ali njegovi duševni proizvodi po svoji krasni obliki in po svoji zanimivosti ugajajo bolgarskemu narodu.

Poleg Vazova imajo Bolgari še sledeče dobre pesnike in pisatelje: Konstantin Veličkov, Stojan Mihajlovski, Penčo Slavejkov in Aleks Konstantinov. Vsak izmed njih ima svojo posebno fiziognomijo in kaže nadarjenost v svoji stroki, ali vsi so razen A. Konstantinova manj poljudni nego Vazov. Veličkov je prinesel v bolgarsko poezijo pesmi starega klasičnega Rima, muza Penča Slavejkova polet nemške poezije in filozofije; Mihajlovski je izpočetka hodil v šolo francoskih pesnikov, a v zadnjem času se je oklenil bolgarske sedanjosti in v juvenalskem tonu kaže svoj burni balkanski temperament. Od le-teh pisateljev je najbolj popularen A. Konstantinov, katerega humoristični spisi po svoji preprostosti in individualnosti najbolj zanimajo sedanje Bolgare.

Pred nekoliko leti je bolgarsko življenje zapustilo patriarhalno upravo, vznikla so nova politična in gospodarska vprašanja. Socialni problem je vzkaklil tudi na Bolgarskem, važna in zapletena vprašanja moderne družbe so začela zanimati tudi bolgarsko

občinstvo. Zaradi tega se le-ti novi pojavi zrcalijo tudi v duševnih proizvodih nekaterih bolgarskih pisateljev. Tako na primer v povestih Veselin-Vlajkova, M. Georgieva, A. Strašimirova, Stamatova, D. Strašimirova, N. Načeva, pisateljice Ane Karima, Elin-Pelina i. dr.; v liriki Kirila Hristova, P. Javorova, Andrejčina i. dr.; v drami: P. Todorova, Iv. Kirilova i. dr. V tvorbi imenovanih pisateljev, dasi še ni v obliki dovršena, vidimo novo socialno življenje Bolgarov z vsemi njegovimi pojavi. Med temi pisatelji ima odlično mesto Kiril Hristov po svojem silnem subjektivizmu, bujni individualnosti in globokem in jasno določenem patriotizmu.

Ahilova peta bolgarske književnosti je — drama. Razen drame „Ivanko“, ki se še zdaj vzdržuje na bolgarskem odru, ni drugih boljših del. Dramatični spisi Vazova, Milarova, Strašimirova, Todorova, Kirilova so samo poizkusi.

Bolgarska kritika je še v povojih. Dasi nima edinosti v estetičnih in kritičnih načelih, vendar dobro vpliva na razvoj bolgarskega slovstva. Prvi bolgarski kritik je dr. K. Krstev, za njim so prišli A. Teodorov, katerega ocene se odlikujejo po strogi objektivnosti, dalje Angelov, Minčev, Protič, Vasiljev, Andrejčin i. dr. („Bolgarska Sbirka“. XIII. št. 2.).

Fr. Št.

Karel Havlíček-Borovský. 29. julija so na Češkem obhajali petdesetletnico po smrti časnikarja K. Havlíčka. Pristaši radikalne, narodno-socialne, socialno-demokratske in liberalne stranke so to petdesetletnico zlorabili v napade na katoliško vero in cerkev, dasi Havlíček ni bil tak sovražnik krščanstva in duhovščine, kakor ga češkemu ljudstvu opisujejo češki radikali in liberalci. Havlíček je sam v svojih „Kutnohorských epistolách“ (poglavje XXII.) napisal: „Vera se ne more od javnega življenja oddeliti, ker druga drugo podpira. Ako se bode duhovnik kazal sovražnika naroda, bode s tem tudi oškodoval vero in narobe. Vsak pameten duhovnik naj svojo neodvisnost od vlade k temu porabi, da brez posvetne bojazni sevêda na miren in dostojen način odpira ljudstvu oči o njegovih lastnih javnih zadevah.“ Dasi vsi priznavajo Havlíčkovo veliko nadarjenost, ne morejo niti najbolj navdušeni njegovi častivci utajiti, da je tudi on imel svoje napake, katere bi bil v poznejši dôbi in pri bogatejših izkušnjah gotovo odložil. Preveč je vplival nanj duh francoskih enciklopedistov. Umrl je v starosti, ki v nji duh začenja šele razpenjati peroti k visokemu vzletu. Samo domnevati moremo, h kako visoki stopinji bi bil njegov močni duh došel, če bi bil dalj živel, in gotovo bi bil v mnogem oziru samega sebe popravil. Telo, na katero je bil privezan njegov duh, je bilo žal slabotno. Ako bi bil Havlíček imel močno telo Riegrovo, kako daleč bi bil prišel! — K. Havlíček je bil rojen v Borovi pri Nemškem Brodu 51. oktobra 1821 in

je študiral najprej bogoslovje. Ko je izstopil iz semenišča, je sprejel na priporočilo Šafaříka službo vzgojitelja v družini moskovskega profesorja Ševireva. Ali poldrugoletno bivanje na Ruskem je v Havličku uničilo vseslovansko misel, za katero je bil tako navdušen, in vcepilo mu je v srce sovraštvo do carskega despotizma. Na Ruskem pa je Havlíček spoznal rusko književnost, Puškina in Lermontova, posebno pa je vzljubil Gogolja. Na Ruskem se je v njem vzbudila pesniška nadarjenost in že tu je jel pisati svoje strupene epigrame, ki so njegovo ime na Češkem tako proslavili. A ne le epigrami, ampak tudi njegovi politični članki so vzbujali občno pozornost. Uredoval je liste „Pražské Noviny“, „Česká Včela“, „Národní Noviny“ in „Slovan“. Književno največ

ličkove „Vybrané spisy“, l. 1897. so izšli „Básnické spisy“ K. Havlička in istega leta je dr. Tobolka izdal vse Havličkove politične spise. *Fr. Št.*

☪

Slovaška „Muzealna společnost“ je dne 8. avgusta ob priliki svojega letnega zbora položila v Turčanskem Sv. Martinu vogelni kamen k muzealnemu poslopju. Slovaška stvar navzlic vsem velikim zaprekam, ki jih ji delajo Mažari, zmirom bolj napreduje. Požunski okraj ima v državnem zboru štiri slovaške narodne poslance. Po konfiskaciji „Slovaške Matice“ do l. 1890. Slovaki niso imeli nobene kulturne zbirke. 8. avgusta t. l. pa se je položil vogelni kamen za poslopje muzealnega slovaškega društva, ker ni bilo več prostora za primerno shrambo zbirk, ki so se začele l. 1890. po zgradbi „Narodnega Doma“.

Jakub Herrman, buditelj lužiskih Srbov, je pred nedavnim obhajal svojo sedemdesetletnico. Župnik J. Herrman podpira vse, kar je narodu v korist. Ni sicer pisatelj ali mecen, ni bogatin, a kar ima, to je last njegovega naroda. Herrman je nekoliko let gmotno zalagal list „Lužica“, ki bi bil brez njegove pomoči nehal izhajati. Mesečnik „Lužica“ je o Herrmanu pisal, da svet takih mož nikoli ni imel in nima odveč, tem manj pa mala lužiško-srbska zemljica. *Fr. Št.*

☪

Ruski pisatelj Jasinski je pred kratkim obhajal petindvajsetletnico svojega pisateljevanja. Naučil se je čitati že v petem letu, v sedmem letu je čital življenje svetnikov in zdravniške spise, v devetem letu je pisal verze. Ko je končal študije na kijevski univerzi, je vstopil v državno službo, kateri se je kmalu odpovedal ter se je posvetil samo književnosti. Kot beletrist je Jasinski začel delovati začetkom l. 1881. Dne 14. januarja tega leta je objavil povest „Na čistotu“ v radikalnem listu Korobčevskega „Slovo“. Ta povest je bila kriva, da list „Slovo“ ni smel potem štiri mesece izhajati. Sicer pa je Jasinski že deset let poprej spisal kot dijak na kijevski univerzi članek „Razsušenje soslovnih peregorodok“ za „Kijevski Věstnik“. V članku se je mladi dijak kritično dotaknil vpeljave splošne vojaške dolžnosti; list se je s tem člankom zameril mero-dajnim vladnim krogom in je radi tega dobil cen-zurno kazen. — Jasinski (pseudonim Bělsinskij) je spisal več nego 40 romanov in 200 povesti in drobnih črtic; ako se pa k temu priračunijo še njegove lirične in satirične poezije, predstavlja književno delo Jasinskega lepo knjižnico. Jasinski piše prehitro in nepotrpežljivo, zaradi tega ne utegne svojih spisov umetniško zaokrožiti. Krajše povesti, novele, črtice mu

Rembrandt Harmensz van Ryn.

vredni so njegovi epigrami iz mlajših let; k njim so se pozneje pridružili satirični članki in pesmi. Izmed člankov najbolj znane so parodije na ljubavne romane in novele. Glavni satirični spisi so nastali šele v Briksenu, kamor ga je Bachova vlada ukazala 16. decembra 1851 po sili zapeljati. Iz Briksena se je vrnil 7. aprila 1855 na Češko, a samo po smrti, ki ga je vrgla v prezgodnji grob 29. julija 1856. Razen nekoliko prevodov iz Gogolja in Voltairja je izdal Havlíček samostojno le „Duch Národních Novin“ in „Epištoly Kutnohorské“. Vse drugo, kar je napisal, je bilo raztreseno po časopisih ali pa je ostalo v rokopisih. Šele l. 1886. je začel K. Tůma izdajati Hav-